

Foreningsrettslige utfordringer

Forbundet har de senere årene hatt til behandling flere saker og konflikter knyttet til eiendommer som i dag er eller som tidligere var eid av avdelinger og klubber, som under tiden er blitt overført til stiftelser eller egne feriehjemsforeninger. Det har blant annet vært saker ved oppløsning, overføring av eiendomsverdier, ivaretagelse av formue og ulovlig utdeling av foreningsmidler.

Dette berører ofte spørsmålet om økonomi og lovlighet av foretatte disposisjoner og kan fort bli saker med store belastninger og konsekvenser for organisasjonen og personene som er involvert.

Et kjennetegn ved disse sakene er at de ofte er svært tids- og kostnadskrevende, blant annet fordi LO i begrenset grad bistår i slike saker, med den følge at avdelinger og klubber må kjøpe ekstern advokatbistand.

Med bakgrunn i erfaringer fra disse sakene har forbundet utarbeidet denne veiledningen om foreningsrettslige prinsipper, og annen aktuell informasjon relatert til vedtektene, til bruk i avdelinger og klubber som et tiltak for å forebygge problemer og konflikter.

I veiledningen gis det en kort presentasjon av aktuelle foreningsrettslige prinsipper samtidig som dette er søkt knyttet til Fellesforbundets vedtekter og aktuelle problemstillinger for organisasjonen. Oppstår det en situasjon som må følges opp, må det som i andre saker foretas en konkret vurdering, og iverksettes nødvendige tiltak. Forbundet vil kunne bistå med råd og veiledning.

Når det i veiledningen vises til «foreninger» i sammenheng med foreningsretten, så menes foreninger i vid forstand, herunder forbundets organisasjonsledd, feriehjemsforeninger mv. Og når det vises til «årsmøte» som foreningens høyeste organ, så omfatter det også generalforsamling og landsmøte.

Foreningsretten er ulovfestet

Foreningsretten preges av at det ikke finnes noen særskilt lovregulering for foreninger. De sentrale rettskildene blir derfor den enkelte forenings vedtekter, alminnelige foreningsrettslige prinsipper og rettsavgjørelser. I foreningsretten vil man ofte stå overfor spørsmål uten klare svar i lov, rettspraksis eller vedtekter, og hvor det dermed i stor grad blir rettsanvenderens vurderinger og andre reelle hensyn som blir avgjørende i den enkelte sak.

Av denne grunn er det viktig å ha reguleringer om foreningen i foreningens vedtekter, med egne bestemmelser om blant annet formål, organisering, saksbehandling, oppløsning og avvikling.

Det innebærer at spørsmål knyttet til disposisjoner, endringer og oppløsning av foreningen besvares med utgangspunkt i foreningens vedtekter.

Fellesforbundets vedtekter

Fellesforbundets vedtekter fastsettes av landsmøtet og regulerer aktuelle forhold i Fellesforbundets organisasjon som formål, medlemskap, forbundets organisasjon,

medlemmenes rettigheter og plikter, kontingent, saksbehandlingsregler, suspensjon og utelukking mv.

Vedtektene består av gjennomgående fellesbestemmelser, bestemmelser som regulerer oppgavefordelingen mellom forbundet sentralt, avdelingene og klubbene samtidig som vedtektene fastslår at de ulike organisasjonsledd er selvstendige rettssubjekter og selv hefter for sine disposisjoner og vedtak. Ingen disposisjoner eller vedtak kan være i strid med forbundets vedtekter og foreningsrettslige prinsipper.

Gjennom forbundets vedtekter pålegges avdelinger og klubber å ha vedtekter som er i samsvar med bestemmelser i forbundets vedtekter, og det er laget maler for dette.

Tilsvarende som det er landsmøtet, som forbundets høyeste organ, som kan endre forbundets vedtekter, er det kun årsmøtet og eventuelt ekstraordinært årsmøte i avdeling og klubb som kan vedta endringer i de lokale vedtektene.

Ingen vedtektsbestemmelser kan være i strid med forbundets vedtekter og foreningsrettslige prinsipper.

I den grad det i landsmøteperioden skulle oppstå strid om fortolkning av forbundets vedtekter og vedtektene til avdelinger og klubber, avgjøres tvisten av forbundsstyret med mulighet for anke til representantskapet. Tvist om fortolkning av vedtektene kan ikke avgjøres av det ordinære rettsapparatet.

Forbund, avdeling og klubb som selvstendige rettssubjekter

Avdelingene og klubbene inngår i Fellesforbundets organisasjon som selvstendige rettssubjekter, med egne rettigheter, forpliktelser og formuemasse. Avdelingene og klubbene har egen økonomi, årsmøte og styre.

Fellesforbundet sentralt hefter ikke for de beslutninger, disposisjoner eller konflikter som måtte være i avdelinger eller klubber. Den enkelte avdeling og klubb med sine styrer er riktige ansvarssubjekter.

Avdelinger og klubber skal være registrert med eget organisasjonsnummer i Enhetsregisteret i Brønnøysund.

Selveiende organisasjon

En forening er en selveiende organisasjon med medlemmer, og har derfor ingen eier.

Foreningen har en stor grad av selvstyre. Kompetansen begrenses av bestemmelser i vedtektene og av alminnelige foreningsrettslige prinsipper. Foreningens selvstyre innebærer at en forening i utgangspunktet står svært fritt i spørsmål om hvilke vedtak som kan fattes.

Dette innebærer at domstolen normalt vil være tilbakeholdne med å sette til side vedtak fattet av foreningens organer, med mindre det foreligger klare saksbehandlingsfeil eller brudd på den materielle kompetansen, for eksempel være brudd på bestemmelser i vedtektene eller være i strid med foreningsrettslige prinsipper.

Stiftelser

En stiftelse er en selvstendig juridisk enhet som reguleres av Stiftelsesloven. Virksomheten og disposisjonene til stiftelsen, herunder tilsyn og kontroll, sorterer under Stiftelsestilsynet. Avdelinger og klubber i Fellesforbundets organisasjon er juridiske enheter underlagt Stiftelsesloven definerer en stiftelse slik:

«Med stiftelse forstås en formuesverdi som ved testament, gave eller annen rettslig disposisjon selvstendig er stilt til rådighet for et bestemt formål av ideell, humanitær, kulturell, sosial, utdanningsmessig, økonomisk eller annen art. En rettsanvendelse som oppfyller vilkårene i første punktum, er en stiftelse etter denne loven, uavhengig av om den er beregnet som legat, institusjon, fond eller annet.»

Når stiftelsen er opprettet har oppretteren ikke lenger rådighet over formuesverdien som er overført til stiftelsen. Dette ivaretas i det videre at styret for stiftelsen. Dette adskiller seg fra foreninger, der medlemmene kan øve innflytelse over foreningens virksomhet.

Erfaringene tilsier at der eiendommer er ført ut av avdelingers eller klubbers eie, så har det skjedd ved overføring til foreninger/feriehjemsforeninger, i mindre grad til stiftelser. I begge tilfeller vil formuen være overført til andre juridiske enheter med begrenset og i verste fall liten eller ingen kontroll og innflytelse fra avdelingene eller klubbenes side.

Et skille mellom overføring av for eksempel eiendomsformue til en stiftelse eller til feriehjemsforening er at overfor stiftelser har Stiftelsestilsynet kompetanse til å kontrollere virksomheten og til å overprøve eventuelle beslutninger/disposisjoner som er gjort i strid med stiftelsens vedtekter eller stiftelsesloven.

Tiltak overfor en feriehjemsforening, etablert på grunnlag av formue fra et organisasjonsledd i Fellesforbundet, må til sist følges opp gjennom sivilt søksmål. Den som iverksetter søksmål må ha søksmålskompetanse. Det kan i et slikt tilfelle være Fellesforbundet, da en slik feriehjemsforening vil være del av Fellesforbundets organisasjon og forbundet anser det som viktig at ulovligheter blir forfulgt av preventive og omdømmemessige forhold, og det kan være den avdeling som i sin tid overførte formue til feriehjemsforeningen.

Overføring av verdier til stiftelser og feriehjemforeninger

Prinsippene innen foreningsretten skiller ikke mellom en fagforening eller for eksempel en feriehjemforening. De er alle selveiende foreninger, uten eiere, og som gjennom vedtak i årsmøtet gjør sine beslutninger basert på egne vedtekter, og innen rammen av foreningsretten.

Tilsvarende prinsipper gjelder også for stiftelser, men som det fremgår under punktet om stiftelser er det vesentlige forskjeller. I stiftelser er det blant annet styret som gjør beslutningene, mens det i foreninger er medlemmene, gjennom demokratiske prosesser, som gjør beslutningene.

Flere avdelinger og klubber i Fellesforbundets organisasjon besitter vesentlig formue og eiendomsmasse som kan representere utfordringer i gitte sammenhenger.

I Fellesforbundets vedtekter ble det etter vedtak på landsmøtet 2015 inntatt bestemmelser for å bidra til at formue og eiendom håndteres korrekt i forhold til vedtektene og foreningsrettslige prinsipper og for å forebygge beslutninger som kan frata avdelingers og klubbers demokratiske kontroll og styring over egen formuemasse:

En avdeling/klubb kan ikke begunstige medlemmer privat gjennom utdeling av verdier til medlemmene utover de situasjoner og rammer som er fastlagt i vedtektene. En avdeling/klubb kan heller ikke overføre verdier til stiftelser eller andre sammenslutninger med en selvstendig formuemasse som etter sitt formål skal tilgodese medlemmene, uten at disposisjonen og vedtektene for stiftelsen/sammenslutningen på forhånd er godkjent av forbundsstyret.

En eventuell overføring av verdier uten forhåndsgodkjenning av forbundsstyret vil være ugyldig. En slik handling vil representere et alvorlig pliktbrudd som kan medføre økonomisk ansvar og konsekvenser for de ansvarlige.

I tilfeller der en avdeling eller klubb i Fellesforbundets organisasjon forut for landsmøtet vedtak 2015 allerede har overført verdier til stiftelse eller feriehjemforening så har disse avdelingene og klubbene allerede gitt fra seg eiendomsretten og styringen av verdiene, uten at forbundsstyret hadde hjemmel i vedtektene for å gripe inn.

Har avdeling eller klubb valgt en slik løsning, kan de ha lagt inn bestemmelser i stiftelsens eller feriehjemforeningens vedtekter for at virksomheten skal drives i tråd med det årsmøtet i avdeling eller klubb har forutsatt. Det kan være lagt inn regler knyttet til endringer i stiftelsens eller feriehjemforeningens vedtekter, eventuelt også bestemmelser om hva som skal skje ved oppløsning og anvendelse av eventuell netto formue.

Erfaringstilsier at når eierskapet er overført til et annet selvstendig rettssubjekt, så åpner man for mulige konflikter. En overføring vil blant annet fordre forløpende aktivitet fra avdelingen eller klubbens side. Blant annet til å følge opp at det ikke gjøres endringer i vedtektene eller andre disposisjoner i strid med formål, vedtekter og foreningsrettslige prinsipper, noe som avdeling eller klubb må regne med å måtte følge opp mange ti-år framover.

Erfaringene tilsier videre at det er særdeles krevende å få reversert vedtak og handlinger i ettertid, og man blir fort henvist til sivile søksmål for å få prøvd gyldigheten av vedtektsendringer og disposisjoner som under tiden kan være foretatt.

Som det fremgår av ovennevnte vedtektsbestemmelse, stilles det nå flere krav til avdelinger og klubber med krav til forhåndsgodkjenning av forbundsstyret. I tillegg kommer vedtektenes krav til saksbehandling, i og med at dette dreier seg om saker av stor betydning:

Dersom det fremmes forslag av stor betydning for avdelingen/klubben, som salg av eiendeler, innføring av ekstra administrasjonskontingent eller endring i denne og forslag vedrørende avdelingens/klubbens stilling, skal dagsorden eller saksliste med styrets innstilling sendes alle som har møterett senest fire uker før møtet finner sted.

Også her vil det bli lagt til grunn at vedtak i slike saker, som blir gjort uten at kravene til saksbehandling er overholdt, er ugyldige, med den konsekvens at saken må behandles på nytt i overensstemmelse med vedtektene.

Oppløsning og avvikling av foreninger

Det er ulike former for opphør av foreninger. Blant annet kan en forening opphøre ved konkurs, sammenslåing, oppdeling eller ved at det bare er et enkelt medlem igjen.

Oppløsning er det aktuelle der det ikke skjer strukturelle endringer, og der foreningen, for eksempel en avdeling eller klubb, fremdeles har en viss aktivitet og et visst antall medlemmer, men ikke tilstrekkelig aktivitet eller medlemsmasse til å ivareta sine vedtektspålagte oppgaver.

Skulle det derimot være slik at foreningen ikke driver den opprinnelige aktivitet, og medlemsmassen kun består av en liten kjerne (for eksempel der feriehjemsforeningens aktivitet har opphørt, og den tidligere foreningshytta bare brukes av 2-3 personer eller en klubb etter nedbemanning kun består av 1 – 2 medlemmer), kan foreningen også opphøre automatisk, ved såkalt *degenerasjon*.

Dersom en slik situasjon skulle oppstå i en avdeling eller klubb i Fellesforbundets organisasjon, vil dette normalt bli fulgt opp ved av avdelingen eller klubben settes under forbundets administrasjon etter vedtak i forbundsstyret, eller at forbundet bistår avdelingen eller klubben på annen måte.

Før avviklingsprosessen kan starte, må foreningen vedta oppløsning. Dette kan bare gjøres på ordinært eller ekstraordinært årsmøte. Dersom det gjelder oppløsning av en avdeling eller klubb i Fellesforbundets organisasjon gjelder i et slikt tilfelle vedtektenes krav til at dagsorden eller sakliste med styrets innstilling skal sendes alle som har møterett senest fire uker før årsmøtet finner sted.

Gjelder det oppløsning av for eksempel en feriehjemforening gjelder denne foreningens vedtekter om varsel mv.

Ved avstemning om oppløsning av avdeling eller klubb i Fellesforbundets organisasjon gjelder vedtektenes bestemmelser om flertallsvedtak.

Det kan være andre krav for oppløsning av for eksempel en feriehjemforening, som at oppløsning må vedtas på to møter, og/eller med et visst antall avgitte stemmer. I så fall må kravene i vedtektene oppfylles for at vedtaket skal være gyldig. Dersom vedtektene ikke har bestemmelser knyttet til oppløsning og avvikling, vil oppløsning av feriehjemforeningen kunne skje med flertall som for vedtektsendringer.

Dersom vedtektene verken har bestemmelser om oppløsning/avvikling eller endring av vedtektene, kan foreningen normalt oppløses med alminnelig flertall.

Avviklingsprosessen kan starte når årsmøtet har vedtatt oppløsning. I avviklingsperioden skal foreningens gjeld gjøres opp, og forholdet til eventuelle avtaleparter avsluttes, før eventuell netto formue kan overføres eller anvendes i tråd med vedtekter eller vedtak på årsmøtet og innen rammen av foreningsrettslige prinsipper.

Siden det ikke finnes særskilte bestemmelser om avviklingsprosessen, er det antatt at kompetansen til å forestå avviklingen tilligger årsmøtet. Siden dette er lite praktisk, er det vanlig at vedtektene har bestemmelser om hvem som skal forestå prosessen. Dersom vedtektene ikke har bestemmelser om avviklingen, er det naturlig at årsmøtet delegerer denne myndigheten til et avviklingsstyre.

Dersom foreningen har et eksisterende styre, trer dette ut av funksjon ved oppløsningsbeslutningen, men kan godt velges som avviklingsstyre.

Det første som gjøres, dersom foreningen er registrert i offentlige registre, er at det sendes en samordnet registermelding til Brønnøysundregistrene om at foreningen er vedtatt oppløst. Protokoll fra generalforsamlingen/årsmøtet som vedtok oppløsningen må vedlegges registermeldingen. Protokollen må oppfylle alminnelige krav til protokollering, og gi klart uttrykk for at foreningen er besluttet oppløst. Det bør også tydelig fremgå hvilke vedtak som er gjort i forhold til avviklingsstyre, fullmakter mv.

Deretter skal de som er ansvarlige for avviklingen, registrere foreningens eiendeler og gjeld. Om nødvendig kan oversikten oppstilles i en avviklingsbalanse. Dersom det kreves for å gjøre opp foreningens gjeld, må foreningens eiendeler gjøres om i penger. Dersom foreningen har tilstrekkelig likvide midler til å gjøre opp utestående gjeld, står årsmøtet, i mangel av eventuelle vedtektsbestemmelser, fritt til å avgjøre om netto eiendeler skal tilfalle det aktuelle tilgodesette formål in natura, eller om eiendeler skal gjøres om i penger. Oppløsningsbeslutningen medfører ikke at foreningens krav mot andre som skylder foreningen penger (debitorer) forfaller.

Avslutningsvis i avviklingsprosessen utarbeider avviklingsstyret et sluttoppgjør, som viser hva som har skjedd med foreningens eiendeler og gjeld. I noen tilfeller er det besluttet at årsmøtet skal godkjenne oppgjøret. I andre tilfeller kan avviklingsstyret ha fått fullmakt til å godkjenne oppgjøret.

Oppløsning av stiftelser

Kompetansen til oppløsning av stiftelser er lagt til Stiftelsestilsynet. En stiftelse avvikles i henhold til stiftelseslovens kapittel 6 om omdanning. Omdanning kan blant annet gå ut på oppløsning og avvikling av stiftelsen, men kan også gå ut på andre endringer i stiftelsen, blant annet endringer av stiftelsens formål, eller sammenslåing med en annen stiftelse med likeartet formål.

Utgangspunktet må tas i stiftelsens vedtekter. Om for eksempel styret i stiftelsen er gitt fullmakt til å vedta oppløsning, eller om vedtektene betinger samtykke fra stifterne. I så fall må skriftlig samtykke fra stifterne innhentes.

Omdanningsreglene er ufravikelige, slik at det ikke kan avtales eller vedtektsfestes andre regler for omdanning enn de som fremgår av loven.

Mye av tilnærmingen for oppløsning som gjelder for foreninger gjelder også for stiftelser, samtidig som det er særskilte krav for stiftelser. Nærmere informasjon vedrørende omdanning, herunder oppløsning av stiftelser, fremgår av Stiftelsesloven.

Anvendelse av netto formue

Dersom foreningen i sine vedtekter har bestemmelser om hva netto formue skal anvendes til ved opphør av foreningen, følges dette. Dersom anvendelsen av netto formue ikke er i henhold til vedtektsbestemmelsene eller foreningens formål, kan den være ulovlig. Særlig gjelder dette, som foran nevnt, der foreningsformuen etter opphør tilfaller foreningsmedlemmene selv.

I Fellesforbundets sirkulære nr. 17/2014 er dette redegjort nærmere om:

Ofte vil en forenings vedtekter har bestemmelser om hva som skal skje med nettoformuen ved avvikling av foreningen, f.eks. at den skal tilfalle en annen forening, stiftelse eller godt formål som driver virksomhet av samme eller lignende type som foreningen (eventuelt en «hovedforening»). I mangel på en slik bestemmelse i vedtektene er det like fullt klart at nettoformuen ikke kan disponeres til annet enn et beslektet formål, eller avsettes til bruk i en senere forening som eventuelt kan bli opprettet med det samme formål som den oppløste.

Det finnes regler om omdanning av foreninger i stiftelsesloven § 55, som kan gi Stiftelsestilsynet anledning til å omgjøre ulovlige utdelingsvedtak i foreninger etter eget tiltak. Stiftelsestilsynet har ikke *generell* tilsynsmyndighet med foreninger, slik at det må foreligge særlige forhold for at tilsynet skal kunne ha kompetanse i saken, jf. stiftelsesloven §50 annet punktum. Dette er en kompetanse som Stiftelsestilsynet har benyttet seg av svært sjeldent, og bare i helt spesielle tilfeller.

Skulle man likevel ønske at Stiftelsestilsynet vurderer saken, kan tilsynet kontaktes med en anmodning om omdanning av utdelingen. En slik anmodning må inneholde en redegjørelse for de faktiske forhold, samt en begrunnelse for hvorfor utdelingen er ulovlig. Stiftelsestilsynet vil deretter vurdere sin kompetanse til å fatte vedtak i saken.

Foreningsmedlemmene hefter ikke personlig for eventuell gjeld som ikke er dekket. Derimot vil medlemmer i avviklingsstyret eller tidligere styremedlemmer kunne hefte personlig, dersom den manglende dekningen for enkeltkreditorer skyldes uaktsom atferd.

Det finnes ingen offentlig tilsynsmyndighet med ansvar for kontroll av foreninger, slik at ulovlige disposisjoner over foreningsformuer i utgangspunktet må angripes på privat initiativ gjennom søksmål for de alminnelige domstoler. Som foran nevnt kan det være aktuelt, både for Fellesforbundet og avdelinger, å forfølge eventuelle ulovligheter knyttet til en ferieheimforening gjennom søksmål.

Gjelder det forhold i stiftelse, må dette varsles Stiftelsestilsynet.

I alle tilfeller vil ulovligheter kunne føre til politianmeldelse, erstatningskrav og reaksjoner i medhold av vedtektenes bestemmelser om suspensjon og utelukking.

Ulovligheter knyttet til Fellesforbundets organisasjonsledd skal i henhold til vedtektene politianmeldes.

Forbud mot utdeling til medlemmer

En forening er et selveiende rettssubjekt, og dens eiendeler tilhører således ikke medlemmene.

Som foran nevnt er det et grunnleggende prinsipp i foreningsretten at foreningens medlemmer ikke har krav eller rett på foreningens midler, eller en andel av disse. Dette prinsippet gjelder også ved foreningens opphør. Det innebærer at det vil være en ulovlig utdeling fra foreningen dersom medlemmene blir sittende med eiendom eller andre verdier etter foreningens opphør. Prinsippet gjelder både når foreningen er i drift og ved foreningens opphør, uavhengig av opphørsmåte for foreningen.

Dette grunnleggende foreningsrettslige prinsippet kan heller ikke fravikes i vedtektene. Formuen tilhører foreningen og må benyttes i overensstemmelse med foreningens vedtektsbestemte formål. Det kan ikke gyldig fastsettes i vedtektene at midlene på fritt grunnlag kan utdeles til medlemmene, heller ikke i forbindelse med avvikling av foreningen.

Kort oppsummert er utdeling av foreningens midler til medlemmer lovstridig.

Etter Fellesforbundets vedtekter skal eventuell netto formue etter oppløsning av avdeling tilfalle forbundet der forbundsstyret kan fatte vedtak om at frie aktiva skal tilfalle andre organisasjonsledd. Netto formue etter oppløsning av klubb tilfaller den avdelingen klubben er lagt inn under.

Frie aktiva etter oppløsning av for eksempel en feriehjemsforening skal ivaretas i samsvar med det som måtte være fastsatt i vedtekter, eksempelvis tilbakeføring til avdeling eller klubb eller til samme eller beslektet formål. I mangel av en slik bestemmelse i vedtektene, kan nettoformuen ikke disponeres til annet enn et beslektet formål. Tilsvarende gjelder for stiftelser.

Utbetalinger i midler fra foreningen i strid med dette er ulovlig. Det vil være belastende for Fellesforbundet som organisasjon hvis det ikke reageres på slike disposisjoner. Det vil være en gjentakelsesrisiko dersom det innad i organisasjonen blir kjent at medlemmer på denne måten har beriket seg personlig, uten noen reaksjoner eller konsekvenser.

Styret i foreningen kan bli gjort ansvarlig med krav om erstatning og mottaker kan bli møtt med krav om tilbakebetaling. I tillegg kan sanksjon i form av suspensjon og utelukkelse bli iverksatt. Også politianmeldelse kan bli aktuelt.

Dersom det er usikkerhet om hva som er lovlig, kan som foran nevnt også Stiftelsestilsynet kontaktes. Det følger av stiftelsesloven § 55 bokstav c at Stiftelsestilsynet kan omdanne formuesverdier som tilhører en forening, når det følger av foreningsrettslige regler at foreningen ikke har fri rådighet over midlene. Dette innebærer at dersom foreningen ikke har fri rådighet over midlene, må det søkes Stiftelsestilsynet om hvordan disse kan brukes. Dette vil typisk være der bruken vil være i strid med det alminnelige foreningsrettslige prinsippet om at midler ikke kan utdeles til foreningens medlemmer.

Styrets ansvar

Styret i en forening har det overordnede ansvaret for driften i foreningen. Det er også styret som forbereder saker for årsmøtet og skal sørge for at disse ikke er i strid med vedtektene eller foreningsrettslige prinsipper. Videre har styret en kontrolloppgave, og skal rette kritisk blikk på de disposisjoner som vedtas.

Gjennom sirkulære nr. 17/2014 gav forbundsledelsen informasjon til forbundets organisasjonsledd om aktuelle juridiske sider ved utdeling av midler og styrets ansvar, blant annet:

- *Styret har et overordnet ansvar for den alminnelige forvaltningen av foreningen, herunder å forestå en ordnet formuesforvaltning. I dette ligger en plikt til å forestå en forsvarlig styring og kontroll som samsvarer med foreningens formål.*

- *Dersom styret godkjenner eller forestår en ulovlig utdeling av foreningens midler, vil det kunne medføre et erstatnings- og/eller straffeansvar.*
- *Som styremedlem i foreninger er det derfor viktig at man er kjent med de begrensninger som følger av foreningsrettslige prinsipper i forhold til disponering av foreningens midler, og påser at det ikke skjer ulovlige disposisjoner.*
- *Et styremedlem som bidrar til at det fattes vedtak om utdeling av foreningens midler til medlemmene, og/eller som forestår slik utdeling, risikerer å bli rammet av straffelovens § 275 om utroskap.*

I Fellesforbundets vedtekter fremgår at styret i avdeling og klubb har ansvar for å innstille på alle saker som er ført opp på dagsorden til årsmøtet, medlemsmøte mv. I det ligger også å sørge for at vedtektenes bestemmelser og de foreningsrettslige prinsipper ivaretas.

Dersom et styre med forsett eller grov uaktsomhet, gjennom tilrettelegging eller gjennomføring, har bistått med ulovlig utdeling av foreningens verdier til medlemmene, vil styret ha et erstatningsansvar.

Mottakers ansvar ved ulovlig utdeling av foreningens formue

Gjennom foreningens vedtekter vil det fremgå hvilke økonomiske og andre rettigheter og tilbud som inngår i medlemskapet.

Dessverre er det eksempler på utdeling av foreningens formue i strid med vedtekter og foreningsrettslige prinsipper.

Fellesforbundet anser det særs viktig at foreninger som har sitt utspring i Fellesforbundets organisasjon blir forvaltet i henhold til gjeldende lover og regler, herunder at det ikke foretas ulovlige utdelinger til foreningens medlemmer.

Styret har et overordnet ansvar, men også medlemmer som mottar ulovlige utdelinger kan bli stilt til ansvar, herunder med krav om tilbakebetaling.

I tilfeller det har skjedd ulovlig utdeling av midler til medlemmer, og særlig hvis det har gått noe tid før det gripes tak i, må det antas at flere av medlemmene kan ha forbrukt midlene, og det kan heller ikke utelukkes at flere av medlemmene kan ha mottatt midlene i god tro. Selv om utdelingen var urettmessig, er det derfor ikke sikkert at alle vil ha en tilbakebetalingsplikt.

I den grad medlemmene har mottatt midlene i aktsom god tro, kan det etter omstendighetene fremstå urimelig at de skal ha en tilbakebetalingsplikt. Det vil være en risiko for at domstolen kommer til at det enkelte medlem ikke plikter å tilbakebetale mottatt beløp, selv om utdelingen i utgangspunktet ikke var lovlig.

Dette må selvfølgelig vurderes konkret i det enkelte tilfelle, men det skal likevel mye til før medlemmer kan påberope mottak i god tro, så lenge begrensninger i forhold til utdelinger er angitt i vedtekter og angivelse av hvilke fordeler som kan mottas i henhold til medlemskapet er opplyst gjennom informasjon og veiledning, slik tilfellet er for medlemmer i Fellesforbundet.